

Mirosław Ponczek

O monografii Wojciecha J. Cynarskiego "Teoria i praktyka dalekowschodnich sztuk walki w perspektywie europejskiej" z punktu widzenia roli i znaczenia jej wątków historycznych

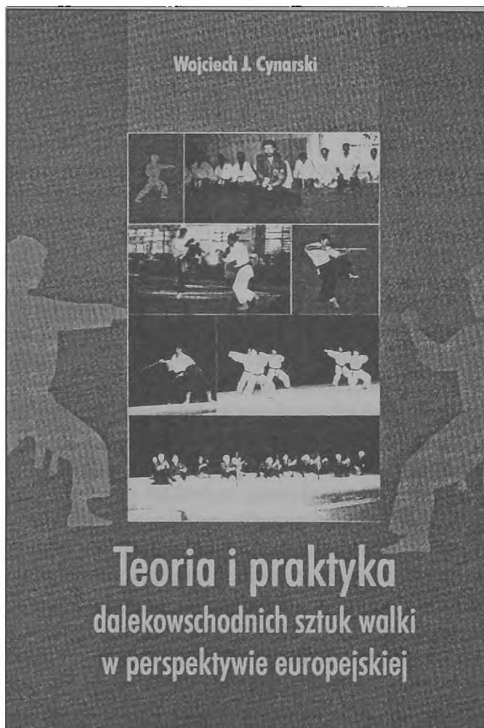
Idō - Ruch dla Kultury : rocznik naukowy : [filozofia, nauka, tradycje wschodu, kultura, zdrowie, edukacja] 5, 222-224

2005

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

O monografii Wojciecha J. Cynarskiego – *Teoria i praktyka dalekowschodnich sztuk walki w perspektywie europejskiej* – z punktu widzenia roli i znaczenia jej wątków historycznych / "The theory and practice of martial arts in European perspective" – About the monography by Wojciech J. Cynarski – concerning its historical aspects

I

Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego w Rzeszowie opublikowało z początkiem lata 2004 r. obszerną książkę autorstwa adiunkta Instytutu Wychowania Fizycznego i Zdrowotnego tej uczelni – dra Wojciecha J. Cynarskiego¹ – *Teoria i praktyka dalekowschodnich sztuk walki w perspektywie europejskiej*. Podtrzymuję to, co napisałem w recenzji naukowej artykułu Cynarskiego z 2004 r. (*Bibliografia dalekowschodnich sztuk walki – analiza treści*), iż autor jest „(...) najbardziej rozwojowym badawczo i publicystycznie badaczem w zakresie dalekowschodnich sztuk walki w Polsce; jego autorytet wykracza również daleko poza Polskę (przynajmniej dotyczy to Europy Środkowej)²”.

Dr W. J. Cynarski jest mi też znany ze współredakcji (z prof. Kazimierzem Obodyńskim) obszernego tomu *Humanistyczna teoria sztuk i sportów walki. Koncepcje i problemy*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2003³.

Zatem rzeszowski humanista – pragmatyk i teoretyk dalekowschodnich sztuk

walki, to popularny w naszym kraju i poza jego granicami – uczony, zasłużony dla popularyzacji wymienionych form kultury fizycznej. Przedstawił on w swojej najnowszej monografii ewolucję poglądów socjologicznych – w pewnym stopniu i filozoficznych, a w poszczególnych rozdziałach (w ich pierwszych partiach), w jakimś stopniu również i historycznych, na rolę i znacznie dalekowschodnich sztuk walki w europejskiej, myśli humanistycznej.⁴

¹ Jest on dyrektorem technicznym Stowarzyszenia Idōkan Polska i Shibu Kobudō Katori Shintō-ryū, reprezentantem szkół *takeda-ryū* i *nihonden kobudō* (IMAF, Tokio) w Polsce. Pracuje naukowo w Zakładzie Sportu i Obózownictwa IWFIZ UR. Jest nie tylko teoretykiem, ale także posiadaczem stopni mistrzowskich w ośmiu metodach (odmianach) sztuk i sportów walki, redaktorem naczelnym ROCZNIKA NAUKOWEGO „IDO – Ruch dla Kultury” (od 2000 r.). Por. m.in. „IDO” tom II, Rzeszów 2001, s. 15–25.

² Cyt. Za „IDO”, tom II, Rzeszów 2001, s. 15.

³ Zob. W. J. Cynarski, *Stan badań humanistycznej teorii dalekowschodnich sztuk walki* (s. 24–42) i *Bojowy wymiar azjatyckich sztuk walki* (współautorstwa z Arturem Litwiniukiem) [w:] Cynarski W. J., Obodyński K. [red.], *Humanistyczna teoria sztuk i sportów walki. Koncepcje i problemy*, Rzeszów 2003, s. 166–178.

⁴ Zob. dodatkowo W. J. Cynarski, *Proces globalizacji. Dialog kultury czy konflikt wartości?* Instytut Europejskich Studiów Społecznych w Rzeszowie, Rzeszów 2002, s. 33–80 (rozdział II – „Kultura cielesna i moralna w perspektywie antologicznej i społecznej na przykładzie wybranych systemów”) oraz s. 123–164 (rozdział IV – „Dialog kultur Zachodu i Wschodu” i rozdział V „Przenikanie się kultur w Polsce”).

Dzieło to (nie waham się użyć w tym miejscu tego określenia) świadczy o dużych horyzontach intelektualnych autora podjętego przedsięwzięcia badawczego. Przecież niełatwego – ze względu na komplementarny i interdyscyplinarny charakter wyżej wymienionego problemem badawczego.

II

Książka składa się z przedmowy i metodologicznego wprowadzenia do sygnalizowanych rozważań naukowych. Część I monografii dotyczy metodologii i teorii sztuk walki. Składa się ona z 4 rozdziałów (metodologia badań w teorii sztuk walki, przegląd literatury przedmiotowej – z dyskusją o konstrukcji humanistycznej teorii dalekowschodnich sztuk walki oraz metodologii badań podjętych w pracy).

W części II opracowania na temat założeń ontologicznych i epistemologicznych – holistycznej teorii dalekowschodnich sztuk walki (w humanistycznej refleksji nad kulturą fizyczną) – mamy uwzględnione rozdziały: o wątkach filozoficznych, historycznych i strukturalnych tego zagadnienia (12 rozdziałów).

Część III pracy na temat interpretacji wymiarów antropologicznych i społecznych humanistycznej teorii dalekowschodnich sztuk walki – zawiera 3 rozdziały (o semiotyce orientalnych sztuk walki, antropologii sztuk walki oraz wprowadzenie do społecznej interpretacji fenomenu sztuk walki).

Książkę tę zwięźcza podsumowanie i posłowie (odnoszące się do popularnej percepcji dalekowschodnich sztuk walki) oraz spis tabel i ilustracji, wreszcie bibliografia, indeks kategorii terminologicznych oraz indeks nazwisk, *summary* i *contents*.

III

Recenzentami wydawniczymi monografii W. J. Cynarskiego byli – prof. dr hab. Zbigniew Krawczyk oraz prof. UR – dr hab. Kazimierz Obodyński. Według prof. Z. Krawczyka recenzyjne sugestie zawarte w opinii do omawianej publikacji miały „(...) charakter dyskusyjny i zmierzały do udoskonalenia interesującego dzieła, dla realizacji którego niezbędne były: olbrzymia wiedza, talent badacza teoretyka i praktyka sportu, a nade wszystko tytaniana praca i szybko postępujący rozwój naukowy Autora”⁵.

Zdaniem prof. K. Obodyńskiego, autor *Teorii i praktyki dalekowschodnich sztuk walki w perspektywie europejskiej*, „(...) potrafił połączyć mistrzowski poziom umiejętności w jūjutsu, karate i kobudō, ze sprawnością teoretyka – interpretatora i eksplikatora; sformułowana przez Cynarskiego oryginalna teoria dalekowschodnich sztuk walki stanowi wartościowy wkład w dziedzinę nauk o kulturze fizycznej”⁶.

IV

W rozdziale II (część II), dotyczącym procesu historycznego i dialektyczno-ewolucyjnego dalekowschodnich sztuk walki W. J. Cynarski pisze o japońskiej kolebce sztuk walki i ich przejściu z Chin do Europy, z uwzględnieniem okresu rozbiorów Polski (1772–1918) oraz lat II Rzeczypospolitej (do 1939 r.). Interesujące i na swój sposób nowatorskie (także dla piśmiennictwa dotyczącego dziejów kultury fizycznej) było stwierdzenie o tym, iż „(...) w okresie międzywojennym propagatorem nauki samoobrony w stylu japońskim były – Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół” – i polska YMCA (gdzie nauczania jūjutsu prowadził m.in. Henryk Jeziorowski) oraz wojsko”⁷.

Historycy kultury fizycznej zapewne przypominają sobie, że w Polsce Odrodzonej co najmniej 6 autorów popularyzowało sztuki walki Dalekiego Wschodu. Oto ich książki:

1. Nimura O., *Dziu-Dżitsu. Jak się obronić przed napaścią uliczną (japoński system samoobrony)*, Warszawa 1920 (?);
2. Jeziorowski H., *Walka wręcz Ju-jitsu*, Warszawa 1923;
3. Stephan E., *Samoobrona w rycinach – umiejętności obezwładniania przeciwnika* (z cyklu Sport w obszarach), Warszawa 1925 (?);

⁵ Cyt. za: IV strona okładki.

⁶ Cyt. za: IV strona okładki.

⁷ W. J. Cynarski, *Teoria i praktyka dalekowschodnich sztuk walki ...*, s. 131.

4. Jeziorowski H., *Walka wręcz Jiu-Jitsu*, Warszawa 1927;
5. Stronczak C., *Zasady wręcz Ju-jitsu*, Warszawa 1931;
6. Laskowski K., *17 chwytów jiu-jitsu (samoobrona w 17 chwytach)*, Warszawa 1937;
7. Sikorski W., *Gimnastyka, podręcznik metodyczny dla seminariów i kursów nauczycielskich*, Lwów 1928 (rozdział „Walka wręcz”);
8. Sikorski W., *Skrypt do ćwiczeń walki wręcz*, Warszawa (b.r.z.)⁸.

Wartościowym wątkiem historycznym w omawianej pracy W. J. Cynarskiego jest fragment 3 rozdziału II (części II) „Dziedzictwo kultury wojowników w adaptacji do kultury zachodniej” (s. 137–138). Nie ulega wątpliwości, że ciekawa teza autora o sprawności militarnej i oryginalnych metodach treningu wojownika społecznego jest prawomocna.

Dla historyków – znawców kultury Dalekiego Wchodu – dość interesujący będzie zapewne podrozdział 3 – część 1 – rozdziału II (w części II opracowania) o rysie historycznym dalekowschodnich sztuk walki od buddyjskich początków do współczesności.

Pouczającą historyczną partią w opracowaniu W. J. Cynarskiego jest fragment o duchowości historycznych kultur rzymskich (część II, s. 195 – 196). Zauważamy, że chiński klasztor Shaolin stał się kolebką wielu sztuk walki (o czym pisze autor rozprawy). Od siebie dodam, że znany zakonnik katolicki, cysters – Bernard z Clairvaux (1090–1153) – był mistrzem boksu – czyli walki na pięści. Miała ona przecież swój dalekowschodni, typowo azjatycki charakter. Pamiętajmy, że na grunt europejski przeniesiona została m.in. dzięki zakonowi Kościoła rzymskokatolickiego⁹. W. J. Cynarski idzie w swych rozważaniach o ascezie i kreatywności jeszcze dalej, stawiając tezę, iż „(...) buddyjski lotos i chrześcijański krzyż stają się symbolami pokoju przez uświęcającą miłość”¹⁰.

Abstrahując od historycznego, czasami wręcz mistycznego ujęcia humanistycznego wymiaru dalekowschodnich sztuk walki, stwierdzić należy, że W. J. Cynarski pracował nad rozprawą wręcz z benedyktyńską dokładnością. Zaktualizował i uogólnił socjologiczne wizje dalekowschodnich sztuk walki – z korzyścią dla nauki i kultury fizycznej.

W konkluzji polecam raz jeszcze dzieło podkarpackiego uczonego wszystkim humanistom i ludziom pracującym w sporcie uniwersyteckim (akademickim) w kraju i poza jego granicami, studentom, dziennikarzom oraz trenerom i instruktorom sportowym. Nie omija to też popularnego czytelnika. Zapewne i on znajdzie w pracy dr. W. J. Cynarskiego nie znane mu wątki dotyczące teorii sztuk walki o rodowodzie orientalnym. Nie zapomnijmy bowiem, że monografia pracownika naukowego Uniwersytetu Rzeszowskiego nie ma swojego odpowiednika w literaturze, zarówno krajowej, jak i europejskiej. Na tym w istocie polega wartość poznawcza (merytoryczna) pracy W. J. Cynarskiego. Jest ona niewątpliwie niezwykle wartościowa z punktu widzenia warsztatu metodologicznego oraz heurystyki źródeł (bibliografia została zestawiona na blisko 30 stronach i podzielona na 3 kategorie: piśmiennictwo – około 26 stron, źródła elektroniczne – 2 strony; inne źródła – 2 strony).

⁸ Za: *ibidem*, s. 131–132.

⁹ Por.: M. Ponczek, *Kościół powszechny wobec kultury fizycznej w okresie późnego antyku i średniowiecza a sztuki walki* [w:] *Humanistyczna teoria sztuk i sportów walk. Koncepcje i problemy*, pod redakcją Wojciecha J. Cynarskiego i Kazimierza Obodyńskiego. Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2003, s. 46.

¹⁰ W. J. Cynarski, *op. cit.*, s. 199.